

**ANBEFALET AF
DYRENES
BESKYTTELSE**

SPECIFIKATION

**MÆRKEKRAV
MALKEKVÆG**

INDHOLD

KRAV TIL MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	3
Udvikling.....	3
DB KONTROL	4
Kontrolbesøg	4
Kontrolgebyr.....	4
MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	5
Baggrund.....	5
KRAV TIL HOLD AF MALKEKVÆG (MÆLKEPRODUKTION OG OKSEKØD FRA MALKEKØER OG KVIER) OMFATTET AF MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	6
Primærproducent	6
§1 Specifikationen.....	6
§2 Dyr omfattet af specifikationen	6
§3 Udearealer	6
§4 Opstaldning.....	7
§5 Kælvning	9
§6 Malkning	9
§7 Foder og vand	10
§8 Management.....	10
§9 Sygdoms- og sundhedskontrol.....	12
§10 Drift.....	12
§11 Transport	13
§12 Slagtning	14
RAMME FOR EGENKONTROLPROGRAM I MÆLKEPRODUKTION OMFATTET AF MÆRKET "ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE"	15
Ad §2 Dyr omfattet af specifikationen.....	15
Ad §3 Udearealer	15
Ad §4 Opstaldning.....	16
Ad §5 Kælvning	16
Ad §6 Malkning	16
Ad §7 Foder og vand	16
Ad §8 Management	17
Ad §9 Sygdoms- og sundhedskontrol	17
Ad §10 Drift	18
Ad §11 Transport	18
BILAG 1. BIODIVERSITETSTILTAG TIL MÆRKEKRAV FOR ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE	19
BILAG 2. LEVERINGSERKLÆRING TIL SLAGTERI – KREATURER	22
BILAG 3. TRANSPORTERKLÆRING	23

Krav til mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Kravene til mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse" er koncentreret omkring dyrenes velfærd i produktion, transport og ophold på slagteriet og kan skitses i 5 punkter:

1. Dyrene skal altid have frihed til at kunne bevæge sig frit og have mulighed for at udvise normal adfærd.
2. Dyrene må ikke lide overlast fysisk eller psykisk.
3. Dyrene må ikke sulte, men skal have fri adgang til naturlige fodermidler og vand, således at de kan opretholde god sundhed og vigør.
4. Dyrene må ikke udsættes for unødigt smitte eller lide anden overlast.
5. Dyrene må ikke på nogen måde skræmmes eller unødigt stresses.

Udvikling

Specifikation, og dermed de regler og krav, der er til primærproducenterne, er i løbende udvikling. Denne udvikling skal sikre, at specifikationen til enhver tid er i overensstemmelse med høj dyrevelfærd.

Når der vedtages nye regler, skal der sikres passende overgangstider for allerede godkendte producenter, så producenterne får mulighed for at udvikle produktionen i overensstemmelse med de nye krav, og at nye regler ikke indføres med det resultat, at der bliver en konkurrenceforvridning mellem producenter.

Dyrenes Beskyttelse har nedsat Regeludvalg, hvor primærproducenter og distributionsvirksomheder under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse" er repræsenteret. Regeludvalgene udarbejder forslag til ændringer i specifikationen. Dyrenes Beskyttelse vedtager ændringer i specifikationen.

DB Kontrol

Som følge af myndighedskrav har Dyrenes Beskyttelse oprettet en selvstændig kontrolenhed, DB Kontrol. Til at følge DB Kontrols arbejde er der nedsat en kontrolkomité. Kontrolkomitéen skal sikre DB Kontrols uvildighed og interessenternes tilfredshed med DB Kontrol.

Kontrolkomitéen består af et repræsentativt antal medlemmer udpeget af DB Kontrol efter indstilling, heraf som minimum fra:

- Dyrenes Beskyttelse: 1 person
- DB Kontrol: 2 personer
- Producenter omfattet af DB Kontrol: 2 personer
- Slagterier/distributører: 1 person
- Økologisk Landsforening: 1 person
- Forbrugerrådet: 1 person
- Detailhandel: 1 person

Kontrolbesøg

DB Kontrol er ansvarlig for at der gennemføres kontrolbesøg hos de primærproducenter, der har et ønske om at blive certificerede eller er certificerede til brug af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse". Kontrolbesøget foretages af kontrollører tilknyttet DB Kontrol, og opgaven kan være udliciteret til en ekstern partner som f.eks. Baltic Control Certification. Kontrollørerne foretager kontrolbesøg hos hver primærproducent mindst én gang pr. kalenderår. Kontrolbesøget kan foregå som et anmeldt eller uanmeldt besøg. Primærproducenten vil normalt blive adviseret med kort varsel af kontrolløren for at sikre, at den besætningsansvarlige er til stede.

Ved kontrolbesøget gennemgår kontrolløren produktionen og kontrollerer egenkontrolprogrammet. (Se afsnittet: Ramme for egenkontrolprogram i Mælkeproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse").

Kontrolgebyr

Til dækning af udgifter i forbindelse med godkendelses- og kontrolbesøg opkræves der et kontrolgebyr. Kontrolgebyret opkræves også, selv om godkendelsesbesøget skulle resultere i, at besætningen ikke godkendes.

Se under afsnittet *Kontrol & gebyrer* på: <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/bliv-producent>.

Mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

ANBEFALET AF DYRENES BESKYTTELSE

Forekomsten af logoet på mælk og mælkebaserede fødevarer og på kødprodukter fra malkekøer giver forbrugeren en garanti for, at produktet stammer fra dyr produceret under kravene i denne specifikation.

Garanti- og certificeringsmærket kan anvendes på alle færdigvarer, der ønskes forhandlet under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".

Garanti- og certificeringsmærket må kun anvendes på produkter, der har oprindelse fra dyr produceret under specifikationen.

Producenter og distributionsvirksomheder, der ikke er omfattet af en godkendt specifikation, må ikke anvende Garanti- og certificeringsmærket. Se *Betingelser for brug af Garanti- og certificeringsmærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"* som findes i afsnittet med mærkekrav på: <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/bliv-producent>.

Baggrund

Udgangspunktet er at producere sunde kvalitetsprodukter under kontrollerede former, hvor der i produktionsprocesserne er udvist ansvarlighed m.h.t. såvel dyrevelfærd som miljø.

Der stilles store krav til:

- Dyrenes velfærd
- Dyrenes sundhed og fodring
- Miljømæssige hensyn
- Produkternes sundhed, sikkerhed og kvalitet

Det er dokumenteret:

- At tilvækst og foderudnyttelse forbedres, når dyrene får mere plads
- At sundheden forbedres, når dyrene får mere frisk luft
- At dyrenes tilvækst og foderudnyttelse forbedres, når dyrene er mindre syge

Krav til Hold af Malkekvæg (mælkeproduktion og oksekød fra malkekøer og kvier) omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Primærproducent

§1 Specifikationen

Dyrenes Beskyttelse er ansvarlig for specifikationen. Producenten er ansvarlig for at overholde denne specifikation med mærkekrav for malkekvæg.

§2 Dyr omfattet af specifikationen

Specifikationen omfatter alle malkekøer af malkerace og omfatter malkekøer, kvier og opdræt i besætningen. Det tilstræbes, at nyindkøbte dyr kommer fra besætninger, der også er godkendt under mærkeordningen "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse", men det tillades, at avlsdyr (både tyre og køer) indkøbes fra besætninger, der ikke er godkendt under mærkeordningen.

Malkekøer skal være avlet efter robusthed, stærke lemmer og lette kælvninger, således at kælvningen kan foregå naturligt. Der skal vælges tyre med et delindeks for holdbarhed på over 100, og det anbefales generelt at indføre krydsningsavl, som er kendt for at give robuste dyr.

§2, stk. 1 Opdræt af tyrekalve

Tyrekalvene fra besætningen skal opdrættes til slagtning i Danmark og må ikke aflives efter fødslen eller eksporteres til udlandet. Hvis tyrekalvene ikke opdrættes i besætningen, skal de sælges til en dansk opdrætter, og helst til opdræt i henhold til økologireglerne.

Kalve i besætningen skal generelt opstaldes i fællesbokse efter den første leveuge og mælkefodres i 3 måneder. Spædekcalve skal indenfor de første 6 timer have tilstrækkelig med råmælk af god kvalitet. Sondefodring med råmælk er kun tilladt til at behandle syge og svage kalve, og må aldrig gives rutinemæssigt.

Det anbefales at sætte spædekcalvene sammen med en ammetante.

§3 Udearealer

§3, stk. 1 Krav til græsningsperiode

Som udgangspunkt skal alle dyr have adgang til græsarealer i sommerhalvåret. Malkekøer skal på græs mindst 6 timer om dagen i perioden fra 15. april til 1. november, såfremt forholdene tillader det. Kvierne skal senest fra 1. maj mindst 5 måneder på græs hele døgnet, såfremt forholdene tillader det. Græsningsarealer skal gennem hele græsningsperioden tilpasses henholdsvis køernes og kviernes fodringsbehov.

Det er tilladt af hensyn til et dyrs velfærd, inseminering, løbning, goldning eller levering til slagtning at holde dyret på stald i en kortere periode (i.e. op til 7 dage).

§3, stk. 2 Krav til græsarealer

Græsarealerne skal være tilstrækkeligt store og være med græsdække, og det anbefales, at der er steder med skygge på arealet. Der skal som minimum være 0,2 ha græsareal til rådighed pr. dyr, som

dog kan være fordelt på flere folde. Der skal være fri adgang til frisk drikkevand, når dyrene er på græs. Kvier skal have adgang til en kløpind eller lignende, når de er på græs.

§3, stk. 3 Drivveje

Drivveje skal være anlagt med et fast og farbart underlag, således at risikoen for klovskaader minimeres.

§3, stk. 4 Krav til indhegning

Der skal sikres en god og effektiv hegning af græsningsarealerne, og pigtråd er ikke tilladt.

§3, stk. 5 Krav til ly og læ i vinterperioden

Dyrene skal sikres mod vejr og vind i henhold til deres behov. Der skal altid være mulighed for at søge ly, læ og tørt leje året rundt.

For udegående dyr om vinteren skal Fællesudtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd og Dyreværnsrådet fra 2012 følges, hvilket betyder, at dyrene:

- Har et kraftigt og tæt hårlag
- Er i godt huld og tildes supplerende foder, så det gode huld opretholdes hele vinteren
- Har adgang til frisk drikkevand
- Har adgang til græsdækkede arealer
- Har adgang til et læskur eller en bygning med et tørt og strøet leje, hvor alle dyr kan ligge ned samtidig.

Ifølge Fællesudtalelsen om udegående dyr om vinteren kan kravet om læskur eller bygning helt undtagelsesvist fraviges for alle kvægracer, såfremt dyrene holdes på store arealer, hvor de "naturlige forhold" er af en sådan beskaffenhed, at der kan ydes dyrene en beskyttelse, der i vidt omfang svarer til den beskyttelse et læskur eller bygning vil kunne give. Ved "naturlige forhold" forstås, at der er en passende tæthed af bevoksning, der sammenholdt med øvrige landskabsforhold, som hældninger, skråninger og niveauforskelle, samt jordbundsforhold på arealet, giver dyrene beskyttelse mod vejr og vind og nedbør i overensstemmelse med deres behov. De "naturlige forhold" skal samtidig sikre, at alle dyr på samme tid kan hvile på et passende tørt leje. Undtagelsen fra læskur skal baseres på en konkret vurdering af de "naturlige forhold", og det bemærkes, at randbeplantning alene ikke er tilstrækkelig.

Det anbefales, at alle dyr på afgræsningsarealet i varme perioder har mulighed for at søge skygge i form af vegetation, læskur eller lignende. Det kan også være ved adgang til stald.

§3, stk. 6 Biodiversitetstiltag

Der henvises til Bilag 1. Biodiversitetstiltag til mærkekrav for malkekvæg under Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse, for nærmere beskrivelse af tiltag som producenter skal overholde.

§4 Opstaldning

§4, stk. 1 Plads

Samtlige dyr i besætningen skal have mulighed for at bevæge sig frit. Malkekøer skal opstaldes i løsdrift med dybstrøelse eller sengebåse.

Totalarealet¹ skal være minimum 6,6 m² for små racer og 8 m² for store racer. Mindst halvdelen af indearealet skal være med fast gulv.

Hvis der i umiddelbar tilknytning til stalden er et udendørs motionsareal, tillades det i en overgangsperiode fra 1. januar 2021 til 1. januar 2025 at medregne op til 2 m² per ko af dette areal i totalarealet.

Køerne skal have fri adgang til arealet i dagtimerne, og producenten skal sikre sig, at det udendørs motionsareal tilgodeser dyrenes velfærd, herunder at det ikke bliver optrådt og at det holdes rent for gødning.

I overgangsperioden skal det ved dyrlægerapporten dokumenteres, at det lavere indendørsareal (og det eventuelt medregnede udeareal) ikke medfører velfærdsproblemer for køerne. Dyrlægerapporten fremvises ved kontrolbesøg.

§4, stk. 2 Hvileareal

Sengebåsene skal være tilpas store til, at koen uhindret kan rejse og lægge sig naturligt. Til de små racer skal sengebåsen mindst være 2,65 meter lang og 1,10 meter bred. Til de store racer skal sengebåsen mindst være 2,85 meter i længden og 1,25 meter i bredden.

I kvægstalde, der er taget i brug før 2010, tillades kortere sengebåse, såfremt det via velfærdsrapporten under besætningens sundhedsrådgivning kan dokumenteres, at de kortere sengebåse ikke giver anledning til, at køerne har trykninger eller andre skader som følge af korte sengebåse. Velfærdsrapporten skal fremvises og kontrolleres ved det årlige kontrolbesøg i besætningen. Det anbefales endvidere, at der i stalde med korte sengebåse fokuseres på at reducere køernes størrelse gennem krydsningsavl.

Sengebåsen skal være med et blødt og eftergivende leje, og det anbefales at anvende sand i sengebåsene, da sand giver koen den bedste komfort under hvile og aflastning, i forbindelse med at koen lægger og rejser sig. Alternativt kan anvendes såkaldte madrasser med minimum 5 cm strøelse. Der skal som minimum være en sengebås per ko.

I stalde med dybstrøelse skal hvilearealet være mindst 5 m² per ko for små racer og 6,5 m² for store racer.

§4, stk. 3 Gangarealer

Alle gangarealer skal være med skridsikre gulve, der så vidt muligt holdes tørre, så køerne kan bevæge sig sikkert og uden risiko for at skride ud eller falde. Der skal være fri passage på gangarealerne, således at køerne uhindret kan vende rundt og passere hinanden.

§4, stk. 4 Ungdyr (kvier)

Ungdyrene skal holdes i fællesbokse med dybstrøelse eller strøelse i hvilearealet, og alle dyr skal samtidigt kunne ligge tørt og trækfrit.

---

¹ Areal, der i perioden mellem malkninger til en hver tid er tilgængeligt for koen, dvs. som koen kan benytte og stå på med alle 4 ben. Foderbordet og andre staldafsnit, fx afsnittet til goldkøer eller sygebokse, indgår således ikke i totalarealet.

§4, stk. 5 Opbinding

Det er ikke tilladt at binde dyrene. Undtagelsesvis kan dyr opbindes meget kortvarigt i forbindelse med sygdom, behandling eller identifikation af et dyr.

Kortvarig opbinding af udvalgte dyr tillades endvidere i forbindelse med udstillingsarbejde/dyrskuer for at vænne dem til håndtering. Bindslet skal da give dyrene størst mulig frihed til at kunne stå og ligge naturligt, og båsen skal være tør og velstrøet.

§4, stk. 6 Rumfang, lys og ventilation

Der skal være naturligt dagslys i stalden. Lysarealet skal som minimum udgøre 5 % af gulvarealet.

Der skal være tilstrækkelig med frisk luft i stalden, og der skal på meget varme sommerdage iværksættes tiltag i stalden, der minimerer risikoen for, at køerne udsættes for varmemstress.

§5 Kælvning

Koen skal kælte enten på marken eller i en enkeltdyrs kælvningsboks, og ko og kalv skal efterfølgende gå uforstyrret sammen i mindst 24 timer. Kælvningsboksen skal minimum være 10 m² for små racer og 12 m² for store racer; den skal have et blødt og tørt underlag, og mindst to af siderne skal være med lukkede sider. Der skal være mulighed for at maskinmalke koen.

I perioden op til kælvning anbefales det at opstalde de højdrægtige køer i fælles bokse med strøelse, og i god tid inden kælvningen flytte koen til kælvningsboksen, så den kan nå at vænne sig til boksen inden kælvning.

§5, stk.2 Besætninger med Salmonella Dublin niveau 2

Nedenstående undtagelse bør være i en tidsbegrænset periode, da det må være målet, at alle besætninger er i Salmonella Dublin niveau 1. Ordningen skal drøftes hvert år på regeludvalgsmødet og opdateres henhold til nyeste viden om sanering for Salmonella Dublin.

Det er på bedrifter i Salmonella Dublin niveau 2 tilladt straks efter kælvning at adskille ko og kalv, hvis dette er et led i saneringsplanen og i henhold til myndighedernes anbefaling om sanering for Salmonella Dublin.

Det betyder, at kalven straks efter kælvning kan sættes i en enkeltboks med lukkede sider i mindst 24 timer i tilknytning til eller inde i kælvningsboksen.

Boksen skal være indrettet, så ko og kalv fysisk kan røre hinanden, og koen kan slikke kalven ren men samtidig forhindre, at kalven dier koen og kommer i kontakt med koens gødning, som er den primære smitekilde.

Størrelsen på enkeltboksen skal følge lovkravet i Bekendtgørelse nr. 1743 af 30/11/2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg. Det vil sige, at boksen skal være mindst 100 cm bred og 120 cm lang for kalve op til 60 kg og mindst 100 cm bred og 140 cm lang for kalve over 60 kg. Kalveboksen skal være velstrøet og udstyret med en narresut.

Denne mulighed kan anvendes indtil 01.01.2025 og på baggrund af fremvist dyrlægeerklæring.

§6 Malkning

Malkningssystemer kan være malkestald eller malkerobot, og alle systemer skal have et alarmsystem, så det hurtigt opdages, hvis malkesystemet ikke fungerer. Ved robotmalkning skal der være kapacitet til at holde ventetiden på et minimum. Ved malkestalde skal der være en særskilt opsamlingsplads

med minimum 1,5 m² per ko for små racer og 1,75 m² per ko for store racer. Køerne skal generelt opholde sig højst en time på opsamlingspladsen, og det anbefales, at gulvet på opsamlingspladsen er eftergiveligt.

§7 Foder og vand

Malkekøer skal have fri adgang til foder af god kvalitet, og andelen af grovfoder skal udgøre minimum 60 % af den daglige foderration. Andelen af grovfoder kan reduceres til minimum 50 % for malkekøer i de første 3 måneder af laktationen, hvor de har behov for ekstra energi til den høje mælkeproduktion.

Der må højst være 2 køer per ædeplads ved foderbordet. En ædeplads er 65 cm bred for jersey og 70 cm bred for store racer. Der skal dog være en ædeplads per ko til nykælvere i mindst 12 dage efter kælvning.

Ved måltidsfodring af ungdyr skal der være én ædeplads per dyr. De skal desuden have fri adgang til grovfoder af god kvalitet året rundt.

Strøelse regnes generelt ikke som foder. I græsningsperioden vil dyrenes behov for strukturfoder normalt være dækket. Der kan dog være særlige forhold (e.g. strukturfattigt græs om efteråret), som betinger, at dyrene tilbydes andet grovfoder, f.eks. halm.

§7, stk.1 Krav til foderkvalitet

Den anvendte foderration skal være af god kvalitet med alle nødvendige næringsstoffer, mineraler og vitaminer. Tildeling af foder på udearealer og opbevaring af fodermidlerne skal foregå under hygiejniske forhold.

Alle foderblandinger skal være fuldt deklarerede med angivelse af de procentvise mængder af indholdet. Foder må ikke indeholde vækstfremmere, antibiotika eller andre lægemidler, farvestoffer eller lignende. Der skal kunne fremvises indlægssedler fra seneste foderleverance.

§7, stk. 2 Krav til vand

Der skal være fri adgang til drikkevand for alle dyr. Adgangen til vand skal være i form af vandkopper, vandkar eller lignende. Drikkenipler er ikke tilladt.

§8 Management

§8, stk. 1 Krav til drift

En meget høj standard af driftsledelsen er vigtig. Den daglige, overordnede ledelse skal være erfaren og kompetent i kvægproduktion. Evt. medarbejdere skal være velinstruerede.

Alle dyr skal efterses hver dag for at holde grundigt øje med evt. skader, sygdomstegn eller stress. Dette gælder såvel for dyr på stald som for dyr på græs eller andre udearealer. Syge eller tilskadekomne dyr skal behandles omgående.

Alle dyr i besætningen skal være velplejede og fremstå rene med intakt hud og hårlag, og dyrene skal kunne udføre deres naturlige hudpleje.

Dyr på stald skal kunne udføre deres naturlige hudpleje og skal som minimum have adgang til (jf. Brancheanbefalinger for økologisk mælk²):

Malkekøer og goldkøer: én roterende mekanisk drevet kobørste pr. 50 køer

Køer i fællesforberedelsesbokse samt ammetanter: én roterende kobørste pr. 50 køer.

Køer i enkeltkælvningsbokse: én stationær kobørste

Ungdyr og kalve i grupper (3 kalve eller flere): én stationær kobørste

Ved beregning af kravet til antallet af roterende kobørster rundes op til nærmeste hele antal kobørster, dvs. én kobørste for op til 50 køer, to kobørster for 51-100 køer, tre kobørster for 101-150 køer osv.

Når dyrene er på græs uden daglig adgang til børsterne i stalden, skal der være adgang til kobørste, kløpind, træer eller lignende.

Kobørster skal være i en forfatning, så de opfylder formålet, dvs. hårene må ikke være slidt af, så de ikke virker. Stationære kobørster må ikke være løsthængende.

Det anbefales endvidere, at så mange kobørster som muligt er roterende, mekanisk drevet.

Klovene skal efterses mindst 2 gange årligt, og klovpleje skal udføres efter behov. Det ene kloveftersyn skal foretages af en dyrlæge eller klovbeskærer, der ikke er ansvarlig for eller arbejder på bedriften

§8, stk. 2 Krav til mærkning og CHR

Alle dyr skal registreres og kunne identificeres.

Dyrene skal kunne identificeres vha. CKR- nr. fra de er 20 dage gamle.

Alle oplysninger vedr. af- og tilgang for samtlige dyr skal registreres i CHR-registeret.

§8, stk. 3 Krav til afhorning

Der må ikke gå hornede og dyr uden horn i samme flok. Hvis man vælger at afhorne, gælder det samtlige køer og kvier i besætningen, da det ikke er hensigtsmæssigt at have både hornede og ikke hornede køer i besætningen. Der er ikke krav om at slagtekalve i besætningen skal afhornes.

Kviekalve skal afhornes så tidligt som muligt og senest ved 3 måneders alderen.

Afhorningen skal foretages, efter at en dyrlæge har lagt en bedøvelse, og skal foretages inden for ½ time efter, at bedøvelsen er lagt. Kalven skal samtidig med bedøvelsen have en længerevarende smertebehandling. Som dokumentation herfor skal foreligge dyrlægekvittering.

§8, stk. 4 Krav til inventar

Alt inventar, fodringsanlæg og lignende skal holdes tilstrækkeligt rent, og det skal altid være velholdt og i god stand.

---

² ANBEFALINGER for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer gældende fra 1. januar 2022 opdateret pr. 23. juni 2022.

§9 Sygdoms- og sundhedskontrol

Der skal tages hånd om syge og tilskadekomne dyr.

§9, stk. 1 Sygebokse

Syge dyr skal ved behov opstaldes i en enkeltboks (sygeboks), som er mindst 10 m² for små racer og 12 m² for store racer. Kælvningsbokse må ikke anvendes som sygeboks. I fællessygebokse skal der være mindst 6,8 m² per ko for små racer og 8,0 m² per ko for store racer. Der skal være et blødt og tørt underlag i alle sygebokse, og der skal være mulighed for at maskinmalke. Der skal generelt være minimum 1 sygeplads per 100 køer.

§9, stk. 2 Sundhedsrådgivningsaftale

Besætningen skal have en sundhedsrådgivningsaftale, og den praktiserende dyrlæge skal være orienteret om kravene i specifikationen. Dyrlægen skal i øvrigt gennemføre et årligt besætningsbesøg, hvor hele besætningen gennemgås (Der må maksimalt være 12 måneder mellem hvert to sådanne dyrlægebesøg).

Dyr må kun medicineres i forbindelse med sygdom. Medicinering skal altid foregå under rådgivning af en dyrlæge.

Der gælder følgende krav til indgivelse af lægemidler: Hvis producenten eller den person, der foretager evt. efterbehandling af syge dyr, ikke er fuldtidsbeskæftiget inden for husdyrproduktion eller har mindst 6 måneders praktisk erfaring med husdyrhold (herunder indgivelse af lægemidler), skal vedkommende have deltaget i et af Fødevarestyrelsen godkendt medicin håndteringskursus.

Behandling med såvel receptpligtig som håndkøbsmedicin medfører en **tilbageholdelsesfrist på to gange** den frist, der er fastsat af Lægemiddelstyrelsen for det pågældende præparat.

Der skal føres journal over al anvendelse af veterinærmedicin samt enhver anden anvendelse af sygdomsbekæmpende midler. Journalen skal opfylde kravene for en sundhedsrådgivningsaftale. Af journalen skal fremgå følgende:

- Det behandlede dyrs CKR-nr.
- Diagnose
- Navn og mængde af anvendt præparat
- Hvordan lægemidlet er indgivet
- Dato for tildeling (indledning og afslutning)
- Lovbefalet tilbageholdelsesfrist
- Hvem der har udført behandlingen

§10 Drift

§10, stk. 1 Krav til parallelproduktion

Parallelproduktion af kødkvæg på ejendommen er tilladt. Hele mælkeproduktionen på ejendommen skal være i overensstemmelse med konceptet.

§10, stk. 2 Egenkontrol

Producenten er ansvarlig for, at specifikationen efterleves i primærproduktionen, samt at egenkontrollen udføres i overensstemmelse med specifikationen og det gældende egenkontrolprogram (Se afsnittet: Ramme for egenkontrolprogram i Mælkeproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse").

§10, stk. 3 Klager

Producenten er forpligtet til at notere evt. klager over produktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".

§11 Transport

Der skal opbevares en gyldig transporterklæring på ejendommen.

§11, stk. 1 Krav til håndtering

Alle dyr, som flyttes og transporteres, skal behandles, køres og transporteres med stor omtanke og opmærksomhed.

Elektrisk drivstav eller lignende instrumenter må ikke bruges - hverken ved flytning eller læsning af dyrene. Desuden skal dyrene transporteres løse.

Det er ikke tilladt at transportere højdrægtige dyr og nykælvare.

§11, stk. 2 Krav til udleveringsfaciliteter

Der skal være hensigtsmæssigt indrettede udleveringsfaciliteter i form af løbegang, rampe eller udleveringsfold.

§11, stk. 3 Krav til transporttid og transportvej

Transporttiden af dyr til slagting må maksimalt være 8 timer, og transporten skal foregå direkte fra besætning til slagteri uden omlæsning. Opsamling af slagtedyrl fra flere besætninger undervejs (samkørsel) er tilladt.

Såfremt der ikke findes slagtefaciliteter for kreaturer inden for 8 timers transporttid (f.eks. fra Bornholm), kan længere transporttid undtagelsesvis tillades; hvis transporttiden overstiger 8 timer, skal dyrene tilbydes vand, foder og hvileperioder.

Kvæg bør ikke udsættes for lange transporter (> 8 timer). Det vil være besætningsejerens ansvar at sikre dette i hele dyrets levetid, også i tilfælde af at dyrene viderefremidles.

§11, stk. 4 Krav til transportvognen

Transportvognen skal være indrettet således, at dyrenes behov tilgodeses.

Transportvognen skal være forsynet med lift eller læsserampe, have fuld luftaffjedring på alle aksler, og gulvet skal have gummibelægning eller lignende belægning med samme isolerende, støjdæmpende og skridsikre egenskaber.

Det er tilladt, at producenten selv transporterer kvæg i eget godkendt transportmiddel direkte til et slagteri. Transportafstanden må højst være på 50 km, og transporttiden må maksimalt være 1 time. Der skal som kompensation for manglende luftaffjedring anvendes rigelige mængder halm.

Ved transport af dyr inden for egen bedrift og over korte strækninger kan transporten foregå på andre vogntyper, som sikrer forsvarlig transport.

§12 Slagtning

Slagtning skal foregå så skånsomt som muligt, og altid med forudgående bedøvelse.

Dyrene skal slagtes hurtigst muligt efter ankomsten på slagteriet og må ikke overnatte på slagteriet.

Alle dyr skal bedøves med bolt pistol, som er *penetrerende* (herved forstås at bolten trænger igennem kraniet og ind i hjernen), inden slagtning.

Dyr må kun føres til slagtning på autoriserede slagterier.

Dyr må også aflives ved at skyde dem (med riffel) direkte på marken, hvorefter slagtekroppen transporteres til en slagter for videre forarbejdning.

Ramme for egenkontrolprogram i Mælkeproduktion omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"

Rammeegenkontrolprogrammet er en overordnet beskrivelse af egenkontrollen hos primærproducenten. Erklæringerne i bilag 1-3 eller tilsvarende dokumentation, der sikrer, at kravene i erklæringerne opfyldes, kan anvendes i egenkontrollen.

Ansvarlig for egenkontrollen er den driftsansvarlige.

Følgende dokumenter sikrer, at kravene i specifikationen "Mærkekrav - mælkeproduktion" er overholdt:

- Ajourført besætningsliste og staldblok
- Stambogsoplysninger
- Besætningsliste fra CHR
- Mark- og gødningsplaner
- Indlægs- og følgesedler for foderindkøb
- Staldoversigt med mål og arealer (indvendige mål)
- Evt. dyrlægerapporter og journaler
- Tilbageholdelsessedler
- Fakturaer fra foderindkøb og dyrlæge
- Erklæringer (bilag 1-3) eller tilsvarende dokumentation

Dokumentationen opbevares i to år.

Nedenstående afsnit refererer til afsnit under *Krav til Hold af Malkekvæg (mælkeproduktion og oksekød fra malkekøer og kvier) omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse"*.

Ad §2 Dyr omfattet af specifikationen

Kontrolparameter:

- Der skal indhentes stambogsoplysninger ved indkøb af avlsdyr.
- Det skal dokumenteres, at tyrekalvene opdrættes i Danmark.

Dokumentation:

- Stambogsoplysninger (Dokumentationen opbevares i to år).
- Forevisning af aftale med kalveopdrætter (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §3 Udearealer

Ad §3, stk. 1 Krav til græsningsperiode

Kontrolparameter:

- Der foretages løbende registrering af besætningshændelser, herunder ind- og udbindingstidspunkter, på staldblok. Størrelsen af græsarealer afpasses efter antallet af dyr.

Dokumentation:

- Staldblok med registrering af besætningshændelser samt markplaner. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §4 Opstaldning

Ad §4, stk. 1 Plads

Kontrolparameter:

- Der skal være tilstrækkelige indendørsarealer til rådighed.

Dokumentation:

- Oversigt over alle stalde og bokse med angivelse af mål og arealer, antal sengebåse samt staldblok. Dokumentationen opbevares i to år.
- Mål over tilgængeligt totalareal (se definition i §4, stk.1). Dokumentation opbevares i to år.

Ad §5 Kælvning

Kontrolparameter:

- Der skal være nok enkeltdyrs kælvningsbokse til rådighed til, at ko og kalv kan være sammen i boksen mindst 24 timer efter kælvningen.

Dokumentation:

- Oversigt over antal kælvningsbokse (Dokumentationen opbevares i to år).
- Staldblok med registrering af hændelser, hvor ko og kalv ikke har haft mindst 24 timer sammen i kælvningsboks (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §6 Malkning

Lakterende køer malkes minimum 2 gange dagligt.

Kontrolparameter:

- Den daglige malke rutine skal sikre, at køerne malkes 2 gange dagligt.

Dokumentation:

- Staldblok med registrering af hændelser, hvor køerne ikke er blevet malket 2 gange om dagen. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §7 Foder og vand

Ad §7, stk. 1 Krav til foderkvalitet

Kontrolparameter:

- Foder kontrolleres ved daglig håndtering.
- Indlægs- og følgesedler kontrolleres ved modtagelse af foderleverancer.

Dokumentation:

- Indlægs- og følgesedler for seneste foderleverance skal opbevares.

Ad §8 Management

§8, stk. 1 Krav til drift

Kontrol parameter:

- Klovene skal efterses mindst 2 gange årligt, og klovpleje skal udføres efter behov. Det ene klovestersyn skal foretages af en dyrlæge eller klovbeskærer, der ikke er ansvarlig for eller arbejder på bedriften.

Dokumentation:

- Faktura fra dyrlæge og/eller klovbeskærer. Dokumentation gemmes i to år.

§8, stk. 2 Krav til mærkning og CHR

Kontrolparameter:

- Alle dyr mærkes, jf. myndighedskrav.

Dokumentation:

- Udskrift fra CHR-register og besætningsliste. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §8, stk. 3 Krav til afhorning

Kontrolparameter:

- Kalve må kun afhornes, efter en dyrlæge har lagt en bedøvelse.
- Dato for afhorning noteres på individniveau på staldblok

Dokumentation:

- Tilbageholdelsessedler (Dokumentationen opbevares i to år).
- Dyrlægeregninger (Dokumentationen opbevares i to år).
- Staldblok (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §9 Sygdoms- og sundhedskontrol

Ad §9, stk. 2 Sundhedsrådgivningsaftale

Der skal føres journal over al anvendelse af veterinærmedicin samt enhver anden anvendelse af sygdomsbekæmpende midler. Journalen skal opfylde kravene for en sundhedsrådgivningsaftale. Af journalen skal fremgå følgende:

- Det behandlede dyrs CKR-nr.
- Diagnose
- Navn og mængde af anvendt præparat
- Hvordan lægemidlet er indgivet
- Dato for tildeling (indledning og afslutning)
- Lovbefalet tilbageholdelsesfrist
- Hvem der har udført behandlingen

Kontrolparameter:

- Der skal foreligge en gældende sundhedsrådgivningsaftale.
- Brug af veterinærmedicin og tilbageholdelsestider registreres på enkeltdyrs-niveau.

Dokumentation:

- Tilbageholdelsessedler (Dokumentationen opbevares i to år).
- Dyrlægeregninger (Dokumentationen opbevares i to år).
- Sundhedsrådgivningsaftale og dyrlægerapporter (Dokumentationen opbevares i to år).
- Journal over anvendelse af veterinærmedicin (Dokumentationen opbevares i to år).

Ad §10 Drift

Ad §10, stk. 3 Klager

Kontrolparameter:

- Klager er registreret som en hændelse på staldblokken.

Dokumentation:

- Staldblok. Dokumentationen opbevares i to år.

Ad §11 Transport

Ad §11, stk. 1 Krav til håndtering

Kontrolparameter:

- Dyr transporteres kun af transportører, der har underskrevet en transporterklæring.

Dokumentation:

- Gyldig transporterklæring. Dokumentationen opbevares i hele gyldighedsperioden.

Bilag 1. Biodiversitetstiltag til mærkekrav for Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse

I Dyrenes Beskyttelse beskæftiger vi os traditionelt med velfærden for det enkelte dyr. Dog kan det enkelte dyr i naturen ikke eksistere uden resten af det økosystem, som det er en del af. Derfor er biodiversitet og velfungerende økosystemer tæt kædet sammen med god dyrevelfærd. Dyrenes Beskyttelse arbejder derfor for at sikre og øge den eksisterende biodiversitet i Danmark.

Udover at være et dyrevelfærdsmærke, som hjælper danske forbrugere med at finde den gode dyrevelfærd i køledisken, skal mærket også være i stand til at vise vejen ift. andre vigtige agendaer som eksempelvis biodiversitet. Nedenstående tiltag vedrører alle producenter som holder malkekvæg under Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse. For at producenter kan godkendes, skal man opfylde mindst fem af nedenstående tiltag, men gerne flere. **Tabellen skal fremvises ved kontrolbesøg.**

Navn: _____ CHR.nr.: _____

Tiltag	Beskrivelse	Indikator	Sæt X
I og ved marken			
Blomster- eller urtestriber langs marken med ekstensiv slåning efter blomstring (skal være danske hjemmehørende planter ³ evt. flerårige)	Kan eventuelt være vejrabatter eller langs folde. Områder hvor der slås ekstensivt (1-2 gange) om året (enten tidligt forår eller efter frøkastning), hvor mange blomster kan få lov til at kaste frø inden de slås. Lad gerne dele af området stå uslået.	-	
Urteblanding i græs – og slæt marker	Ved såning og eftersåning af græsmarker blandes der urter i græsblandingen. I slæt markerne lader man baner stå som får lov at blomstre, og disse striber høstes så ved de senere slæt.	-	
Brak- eller vildtstriber i marken.	Har betydning for føde og skjulesteder for vildt. Lader striber stå uslået og lader ukrudt vokse op eller sår vildtfrøblandinger der tilgodeser de danske insekter.	-	

³ For at få mere liv i marken er det klogt først og fremmest at tænke på at fremme danske planter, som pt. er under pres af menneskelige aktiviteter. Mange blandinger med "engblomster" indeholder arter der ikke hører til i Danmark. De giver insekterne føde mens de er voksne, men mange insekter lever store dele af deres liv som larver. I dette stadie er de danske insekter meget kræsne – de er i høj grad tilknyttet de planter der har været i Danmark i årtusinder. Danske insekter er i høj grad knyttet til de danske planter – mange larver er faktisk afhængige af specifikke arter for at kunne leve/overleve.

DYRENES BESKYTTELSE

Bredere bræmmer langs vandløb	Bredere end 5 meter for bræmmepligtige vandløb og 2 meter for ikke bræmmepligtige vandløb.	Halvdelen af bræmmerne langs vandløb er bredere, end hvad der er fastsat i loven.	
Bredere bræmmer langs søer	Bredere end 5 meter for søer over 100 m ² (søer der er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3) og 2 meter for søer der er mindre end 100 m ² .	Halvdelen af bræmmerne langs søer er bredere, end hvad der er fastsat i loven.	
Insektvold	Insekter kan overvintre, og det kan være gemmested for fugle.	Oppløjet lavt dige, 1½ - 2 meter brede og ½ - 0.75 meter høj. Kan etableres hele året. ⁴	
Barjordstriber	En stribe af bar jord i eller omkring marken. Kan fungere som tørreplads for eksempelvis agerhøns efter regnskyll eller til støvbadning.	-	
Fritstående træer på marken	Bevar ældre træer på marken. Kan være med til at skabe gode levesteder og fødekilder for blandt andet insekter og fugle. Man kan eksempelvis lægge marksten omkring træet.	-	
Uberørte vibe- og/eller lærkepletter	Løfter såmaskinen en gang imellem eller køre udenom de pletter, som alligevel er for vandlidende eller lignende til at bære afgøder, så der står usåede pletter på marken. Kan give større mulighed for fugle at finde føde.	-	
Etableret sø og/eller vandhul	Der er langt mellem vandhuller i vores landskab, og da alle levende væsner har brug for vand, kan det hurtigt blive en lang rejse for små dyr, især hvis de ikke kan flyve. Vildt kan eksempelvis også have gavn af dem og en hel del smådyr er afhængige af vand, som derfor kun findes her.	-	
På og ved folden			
Træplantning på folden	Kan være enten i form af læbælte eller fritstående træer og buske i folden, som både kan gavne fugle og insektlivet og give skygge og læ til de udegående dyr.	-	
Levende hegn eller krat	Bevar ældre træer i levende hegn. Kan være med til at give skygge til dyrene samt give	Ældre end 5 år	

⁴ <https://okologi.dk/landbrug/projekter/natur/faelles-naturfremme-2013/idekatalog-naturfremme-i-agerlandet/insektvold>

DYRENES BESKYTTELSE

	levesteder for fugle, insekter og andre dyr.		
Sommergræsning med lavt dyretryk	Har enten et meget stort område, hvor dyrene kan gå eller benytter holistisk afgræsning.	-	
Helårsgræsning med lavt dyretryk	Har enten et meget stort område, hvor dyrene kan gå eller benytter holistisk afgræsning.	-	
I og omkring private bygninger			
Blomsterbede	Gerne med hjemmehørende danske arter eller forskellige planter som kan være med til at danne fødegrundlag for mange insekter fra forår til efterår.	-	
Områder med ekstensiv slåning af græs	Områder/pletter hvor græsset kun slås forår og efterår.	-	
Insekthoteller	En stor samling af levesteder på et lille areal – Kan bygges selv af forskellige materialer. Jo større, jo bedre.	Det må gerne være over 50x50x25 cm	
Stenbunker og kvasbunker året rundt	Kan enten være på marken, i et levende hegn eller rundt om huset. Kan være med til at skabe levesteder for mange arter.	-	
Lad døde, ældre træer og buske stå/ligge	Døde træer og træer i forfald, samt faldende stammer/grene som får lov til at ligge kan være med til at skabe gode levesteder og fødekilder for insekter, fugle og flagermus.	-	

Bilag 2. Leveringserklæring til slagteri – kreaturer

vedrørende levering af kreaturer til slagting omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".
(Erklæringen skal ledsage dyrene under transport til slagteriet og afleveres til modtagekontrollen på slagteriet).

Leverandør: Navn: _____

Adresse: _____

CHR-nummer: _____ Leverandør nummer: _____

Slagteri/distributør:

Navn: _____

Adresse: _____

CHR-nummer: _____

Er besætningen under offentligt tilsyn for salmonella (sæt kryds): Nej _____ Ja _____

Undertegnede erklærer hermed, at kreaturer med følgende CKR-numre 9(10 cifre):

5 (6) cifre	4 cifre	5 (6) cifre	4 cifre	5 (6) cifre	4 cifre

er leveret fra min besætning den (dato) _____ kl. _____

_____
Dato_____
Underskrift, Sælger

Denne erklæring skal ledsage dyrene under transport til slagteriet og afleveres til modtagekontrollen.
Erklæringen skal opbevares i mindst 2 år.

Afleveringstidspunkt kl. _____ Transporttid _____ Vognens reg. nr. _____

Er der brugt savsmuld efter gældende forskrifter _____ Vognlads reg. nr. _____

Undertegnede kvitterer hermed for kontrol af ovenstående

Dato: _____ Underskrift: _____

Bilag 3. Transporterklæring

Transport af dyr til slagteri omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse".

Erklæringen omfatter dyr, der transporteres fra:

Navn (producent): _____

Adresse: _____

CHR-nummer: _____ Leverandørnummer: _____

Undertegnede transportansvarlige erklærer hermed, at dyr fra ovennævnte producent vil blive transporteret under overholdelse af følgende krav:

1. Transportvej og transporttid
  - a. Dyr transporteres direkte fra producent til slagteri uden aflæsning undervejs
  - b. Transporttiden overstiger ikke otte timer. Såfremt der ikke findes slagtefaciliteter for kreaturer som kan nås inden for 8 timer (f.eks. fra Bornholm), kan længere transporttid dog tillades, såfremt at kreaturerne bringes til nærmeste godkendte slagtefacilitet

2. Håndtering
  - a. Dyrene skal transporteres løse (dvs. ikke bundne)
  - b. Der anvendes ikke elektriske drivstokke

1. Transportvognen
  - a. Der anvendes en transportvogn:
    - i. der er forsynet med lift eller læsserampe og har fuld luftaffjedring på alle aksler
    - ii. hvor gulvet har gummibelægning eller en lignende belægning med samme isolerende, støjdæpende og skridsikre egenskaber
  - b. Dyr transporteres ikke i containere

Navn (transportansvarlig): _____

Adresse: _____

Undertegnede transportansvarlige indestår for, at ovenstående krav overholdes ved transport af dyr til slagting omfattet af mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse" fra ovenstående producent.

_____
Dato

_____
Underskrift, Transportansvarlig

Denne erklæring er gyldig i 5 år, opbevares i gyldighedsperioden af producenten og vises på forlangende til DB Kontrol. Den transportansvarlige opbevarer en kopi af erklæringen.